

Voorstel aan college B&W van Huizen

Zaaknummer / Documentnummer	Z.252334 / D.1423199
Datum document	9 november 2022
Onderwerp	Monumentstatus St. Vituskerk Huizen
Opsteller	Jongsma, Henk
Afdeling	team Vergunningen, toezicht en handhaving
Portefeuillehouder	R. Boom
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Geheimhouding	Nee

Toelichting advies

- Advies**
1. Kennis te nemen van de onderzoeksresultaten uit het Cultuur Historische onderzoek naar de Sint Vituskerk,
 2. Kennis te nemen van het advies van de monumentencommissie,
 3. Alle belangen afwegende te besluiten de St Vitus kerk niet aan te wijzen als gemeentelijk monument,
 4. De eigenaar van de kerk, de commissie Fysiek Domein en Erfgoedvereniging Heemschut te informeren over uw besluit.

Gewijzigd besloten

Het college houdt het voorstel aan en wil een tussenstep zetten waarbij een variant op alternatief 3 wordt onderzocht op onze kosten. Uitgangspunt hierbij is dat dezelfde opbrengst voor de parochie wordt gerealiseerd. Het uitgangspunt een derde, een derde, een derde wordt dan losgelaten. Wordt hier niet aan voldaan dan zal de kerk niet als gemeentelijk monument worden aangewezen.

Aanleiding

Aanleiding algemeen
 In opdracht van de gemeente Huizen heeft adviesbureau Kerk&Co een Kerkenvisie opgesteld. Als aanvullende opdracht is daarbij meegenomen het opstellen van een cultuurhistorische (CH) QuickScan voor alle bezochte gebedshuizen. Als bijlage bij de vastgestelde Kerkenvisie heeft Kerk&Co het resultaat van de Quickscan beschreven: vijf kerken in Huizen hebben een hogere

CH-waarde. Daarnaast is er het Rijksmonument de Oude Kerk. De vijf kerken zijn in opdracht van de gemeente Huizen nader onderzocht en beschreven door de externe adviseurs Clarijs en Van der Hoeve. De onderzoeksresultaten zijn eerst gedeeld met de kerkbesturen en vervolgens voor advies voorgelegd aan de monumentencommissie. Voor elk van de vijf kerken wordt de belangenafweging voor een eventuele monumentaanwijzing opgesteld en ter besluitvorming aan uw college voorgelegd.

Dit advies betreft de Sint Vituskerk aan de Hooghuizenweg 36 te Huizen, kadastraal bekend HZN00B3690.

Aanleiding specifiek

In mei 2022 worden raadsvragen gesteld door PvdA en CU over de plannen voor de Vituskerk.

In mei 2022 worden commissievragen gesteld door de SGP met betrekking tot ontwikkelingen bij de Huizer Kerken.

En in mei 2022 verzoekt Erfgoedvereniging Heemschut aan uw college en de raad om de Vituskerk te behouden en aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Op 1 juni 2022 heeft uw college besloten:

1. De vragen van de SGP fractie door middel van een brief te beantwoorden.
2. De cultuurhistorische waarden van de Vituskerk nader te laten onderzoeken.
3. De commissie FD zich te laten uitspreken over de wenselijkheid van de aanwijzing als gemeentelijk monument van een vijftal kerken.

N.B. wethouder Boom heeft dit gesprek gevoerd en toegezegd de raad te informeren over de collegebesluiten aangaande dit onderwerp.

In de commissie FD van 7 september beantwoordt wethouder Van Werven de vraag over de implementatie van de Kerkenvisie middels een mededeling.

Kaders

De Erfgoedverordening gemeente Huizen 2011 en de Erfgoedwet.

Doel/beoogd effect

Het maken van een belangenafweging tussen enerzijds het behoud van het Huizer erfgoed en anderzijds het belang van de eigenaar van het kerkgebouw.

Argumenten

Het belang van het behoud van het Huizer erfgoed

Erfgoed is niet alleen belangrijk voor een besef van ons verleden, maar geeft ook betekenis aan de samenleving van nu en onze toekomst. Een monumentaal gebouw voegt waarde toe aan haar omgeving en de beleving daarvan door omwonenden en bezoekers.

In Huizen kan de Sint Vituskerk daaraan bijdragen.

Erfgoedvereniging Heemschut verzoekt gemotiveerd om de kerk aan te wijzen als gemeentelijk monument. De adviseurs Van der Hoeve en Clarijs beschrijven nauwkeurig de aangetroffen cultuurhistorische waarden.

De monumentcommissie relateert de aangetroffen CH-waarden en adviseert het kerkgebouw niet aan te wijzen als monument.

Het belang van de eigenaar van de kerk

Het parochiebestuur heeft haar intentie om de locatie van de Sint Vituskerk te herontwikkelen geuit bij de gemeente, de commissie FD (inspraak juni 2022) en omwonenden. Door de afname van het aantal parochianen, heeft het bestuur de Thomaskerk gekozen ter voortzetting van de erediensten en kerkelijke activiteiten. De Sint Vituskerk is al in 2018 onttrokken aan de Rooms-katholieke eredienst en wordt verhuurd aan de hervormde pionierskerk "De Brug". Het kerkgebouw is bij maatschappelijk gebruik niet rendabel te exploiteren. Het bestuur kan de Sint Vituskerk niet in standhouden en heeft continue inkomsten nodig voor de instandhouding van de Thomaskerk. Deze inkomsten wenst het bestuur te krijgen vanuit nieuwbouw appartementen (deels verhuur, deels verkoop) op de locatie van de Sint Vituskerk, het gaat dan concreet om 15 appartementen in 3 bouwlagen.

Weging van de belangen

Zou uw college besluiten tot monumentaanwijzing, of een voorbescherming als monument, dan geldt een kostbare instandhoudingsplicht voor het kerkgebouw en komt de continuïteit van de erediensten in de Thomaskerk in het geding. Is de CH-waarde van de Sint Vituskerk zo hoog, dat een dergelijk besluit te verantwoorden is? Nee, het advies van de monumentencommissie relateert de aangetroffen waarden (bijlage). Dat heeft o.m. te maken met de eenvoudige architectuur, de verscholen ligging in de wijk en geringe zeldzaamheid. Daarbij is de kerk gebouwd als een tijdelijke noodkerk, niet bedoeld voor een lange instandhouding. De Rooms-katholieke erediensten zijn al sinds 2018 beëindigd en de bijbehorende beelden en symbolen verwijderd.

Advies: uw college wordt geadviseerd de Sint Vituskerk niet aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Stedenbouwkundige inpassing

Nadat uw college heeft besloten over de eventuele monumentaanwijzing volgt een collegevoorstel omtrent de mogelijke stedenbouwkundige inpassing van de door de parochie gewenste nieuwbouw op deze locatie en de regeling die uitgaat van 1/3 sociaal.

Kanttelingen

Kanttelingen zijn uitgewerkt onder alternatieven.

Alternatieven

Er zijn een aantal alternatieven denkbaar, daarbij worden de voor- en nadelen van dat alternatief benoemd:

1. De Sint Vituskerk aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Voordelen: het erfgoed wordt optimaal beschermd, dit in overeenstemming met de onderzoeksresultaten.

Nadelen: in een toekomstig gebruik van het kerkelijk monument wordt niet voorzien, de parochie kan geen inkomsten genereren uit deze locatie, wat mogelijk ten koste gaat van de Thomaskerk. En er geldt een instandhoudingsplicht, met hoge kosten voor verduurzaming, waar de parochie geen middelen voor beschikbaar heeft.

2. De kerk een voorbescherming geven als bedoeld in de Erfgoedverordening en daarbij nader onderzoek te laten uitvoeren naar een nieuwe bestemming van het gebouw.

Voordelen: een voorbescherming houdt sloop tegen. Er is tijd voor uitgebreider onderzoek.

Nadelen: dit is niet wat de eigenaar wil, wie gaat de onderzoekskosten betalen? Een maatschappelijke invulling is niet rendabel te maken, dat heeft de parochie al onderzocht. Alternatief is 3 appartementen realiseren binnen de buitenschil van het kerkgebouw. Dit levert aanmerkelijk minder middelen voor de parochie op dan 15 duurzame nieuwbouw appartementen.

3. Een kleinschaliger nieuwbouwplan waarbij een deel van de kerk blijft staan, gecombineerd met een klein aantal nieuwbouw appartementen.

Voordelen: het erfgoed wordt geïntegreerd in de nieuwbouw, bij een goed architectonisch ontwerp kan dit een fraai resultaat opleveren. Een herinnering aan de kerk blijft bestaan. Het is een compromis tussen volledig behoud en volledige sloop.

Nadelen: de bouwkosten zijn hoog, de opbrengsten voor de parochie bedragen veel minder dan bij 15 duurzame nieuwbouw appartementen. De CH-waarden van de Sint Vituskerk zijn niet dermate hoog dat een dergelijk plan bij de bestemmingswijziging opgelegd zou moeten worden. En de eigenaar wenst dit alternatief niet.

Financiën

N.v.t.

Participatie

Omwonenden hebben aangegeven de huidige situatie van een kerkgebouw met tuinaanleg en bomen te prefereren op een appartementengebouw van drie bouwlagen. Bij de stedenbouwkundige inpassing van een eventueel nieuwbouwplan zullen de omwonenden betrokken worden. Daarnaast zijn er de inspraakmogelijkheden bij de procedure voor een Omgevingsvergunning. De vertegenwoordiger van de Vrienden van het Oude Dorp kan zich voorstellen dat de Vituskerk van minder CH-belang is dan de andere onderzochte kerken. Erfgoedvereniging Heemschut verzoekt de St. Vituskerk aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Communicatie | Uw besluit ter kennisgeving brengen aan de eigenaar van het kerkgebouw, de CIE FD, de Vrienden van het Oude Dorp en Heemschut. Daarnaast de informatie over monumentaanwijzingen op de gemeentelijke website bij te werken. Omwonenden betrekken bij de herontwikkelingsplannen.

Uitvoering en evaluatie | NVT

Geheimhouding | NVT

Mede geadviseerd door | Omgeving / stedenbouw

Bijlagen | CH-onderzoeksrapport door Clarijs en Van der Hoeve
Advies monumentencommissie
Brief van Heemschut

Huizen, Hooghuizenweg 36 (Sint Vitus)

cultuurhistorische verkenning

Jan van der Hoeve
Jojanneke Clarijs

Huizen, Hooghuizenweg 36 (Sint Vitus)

cultuurhistorische verkenning

Opdrachtgever:

Gemeente Huizen
Graaf Wichman 10
1276 KB Huizen

Uitvoering:

Bureau voor bouwhistorisch onderzoek J.A. van der Hoeve
Acaciastraat 12bisA
3551 BG Utrecht
jvanderhoeve@telfort.nl
&
Jozanneke Clarijs Cultuurhistorie
Tingieterstraat 4
3828 XH Hoogland
clarijs@jojannekeclarijs.nl
www.jojannekeclarijs.nl

Onderzoekperiode:

september 2022

1. Inhoud

pag.	hoofdstuk
1	1. Inhoud
3	2. Voorwoord
5	3. Bouwgeschiedenis
13	4. Beschrijving
13	4.1. Situering
14	4.2. Bouwmassa
14	4.3. Gevels en dak
21	4.4. Interieur
28	4.5. Tuinmuur
29	5. Waardestelling
29	5.1. Waardestelling
31	5.2. Voorstel voor beschrijving t.b.v. monumentenlijst
35	6. Literatuur en bronnen

2. Voorwoord

In het voorjaar van 2022 heeft de Gemeente Huizen opdracht gegeven voor de cultuurhistorische verkenning van drie kerken, namelijk Nieuwe Kerk aan de Brede Englaan 28, De Engel aan de César Francklaan 13 en De Goede Herder aan de Piersonlaan 2. Het Visnet aan de De Ruyterstraat 7 werd al eerder onderzocht. Daar is nu als vijfde aan toegevoegd de Sint-Vituskerk aan de Hooghuizenweg 36. De werkzaamheden zijn uitgevoerd in een samenwerkingsverband tussen J. van der Hoeve van het *bureau voor bouwhistorisch onderzoek J.A. van der Hoeve* en J. Clarijs van *Jojanneke Clarijs Cultuurhistorie*.

Deze cultuurhistorische verkenningen vinden plaats als onderdeel van een kerkenvisie, waartoe ook een inventarisatie van alle kerken in de gemeente Huizen behoort. Dat onderzoek is verricht door Kerk&Co. De hiervoor genoemde vijf kerkgebouwen werden door Kerk&Co geïndiceerd als de kerken in Huizen met de hoogste cultuurhistorische waarden (het rijksmonument ‘de Oude Kerk’ is vanzelfsprekend ook zeer waardevol). Aan Van der Hoeve en Clarijs is opdracht gegeven deze vijf gebouwen nader te onderzoeken en te beschrijven. De onderzoeksrapporten zullen dienen als onderbouwing bij de gewogen besluitvorming omtrent deze kerkelijke gebouwen. De besluitvorming kan gaan over een eventuele monumentaanwijzing, maar ook over herbestemming van de kerk of de locatie.

De Sint-Vituskerk aan de Hooghuizenweg 36 is ook al eerder opgenomen in een inventarisatie van architectuur en stedenbouw uit de periode 1940-1985. Deze inventarisatie is in 2017 in opdracht van de gemeente Huizen uitgevoerd door bovengenoemde bureaus. De Sint-Vituskerk is opgenomen als oudste rooms-katholieke kerk in de gemeente, als voorbeeld van een traditioneel vormgegeven kerkgebouw, vanwege de gaafheid van het exterieur en als onderdeel van het oeuvre van de architect S.G. Barenbrug.

Voor deze cultuurhistorische verkenning over de Sint-Vituskerk heeft een beperkt archiefonderzoek plaatsgevonden, waarbij het gemeentelijk bouwdoos is gelicht door H. Jongsma, medewerker team VTH en welstandsecretaris van de gemeente Huizen; de krantendatabase van Delpher en digitale beeldbanken zijn doorzocht door J. van der Hoeve. Bij het bezoek ter plaatse op 8 september 2022 was ook H. Jongsma aanwezig. De foto's in dit rapport zijn op de dag van bezoek gemaakt door H. Jongsma, J. van der Hoeve en J. Clarijs.

Dank gaat uit naar mevrouw M. Brouwers en de heer Vlak voor de rondleiding ter plaatse.

Utrecht/ Hoogland, september 2022
J.A. van der Hoeve en J. Clarijs

3. Bouwgeschiedenis

De Sint-Vituskerk aan de Hooghuizenweg 36 in Huizen is gebouwd in 1949 als parochiehuis voor de rooms-katholieke Sint-Vitusparochie, naar een ontwerp uit 1948 van de architect S.G. Barenbrug van bureau Nic. Andriessen uit Hilversum. De bouwvergunning werd aangevraagd op 19 maart 1948 en werd verleend op 4 november datzelfde jaar.¹ Op 5 februari 1949 vond de eerste-steenlegging plaats door pastoor B. Jongerius uit Blaricum.² Een gedenksteen in het koor herinnert daar nog aan.

*Legging van de eerste steen
(archief eigenaar)*

Gedenksteen in het koor

Sint-Vitusparochie

De Sint-Vituskerk is de eerste rooms-katholieke kerk in de gemeente die sinds de reformatie is gebouwd. Tot die tijd kerkten de katholieken uit Huizen in Naarden, Laren of Blaricum. Vanaf oktober 1944 functioneerde het gymnastieklokaal van de nieuwe openbare school in Huizen als noodkerk, dit onder auspiciën van de Sint-Vitusparochie in Blaricum. De redenen hiervoor waren de groei van de katholieke gemeenschap en de aanwezigheid van rooms-katholieke geëvacueerden in die periode. Na de oorlog verwachtte men een bevolkingsgroei en daarmee een verdere toename van het aantal rooms-katholieke gelovigen, evenals een uitbreiding van Huizen in westelijke richting. Hierop anticiperend werd vanuit Blaricum de Sint-Vitusparochie in Huizen opgericht.³

De parochie werd genoemd naar Vitus, een vroegchristelijke heilige en martelaar. Hij werd geboren op het eiland Sicilië en was een slachtoffer van de christenvervolging onder keizer Diocletianus in de late derde eeuw. Hij zou verschillende wonderen hebben verricht. In het Gooi zijn meerdere kerken naar hem genoemd. De reden hiervoor is dat het Gooi van 968 tot 1806 in bezit was van het sticht Hoog Elten bij Emmerik, een vrouwenabdij. Sint Vitus was een van de patroonheiligen van deze abdij.⁴

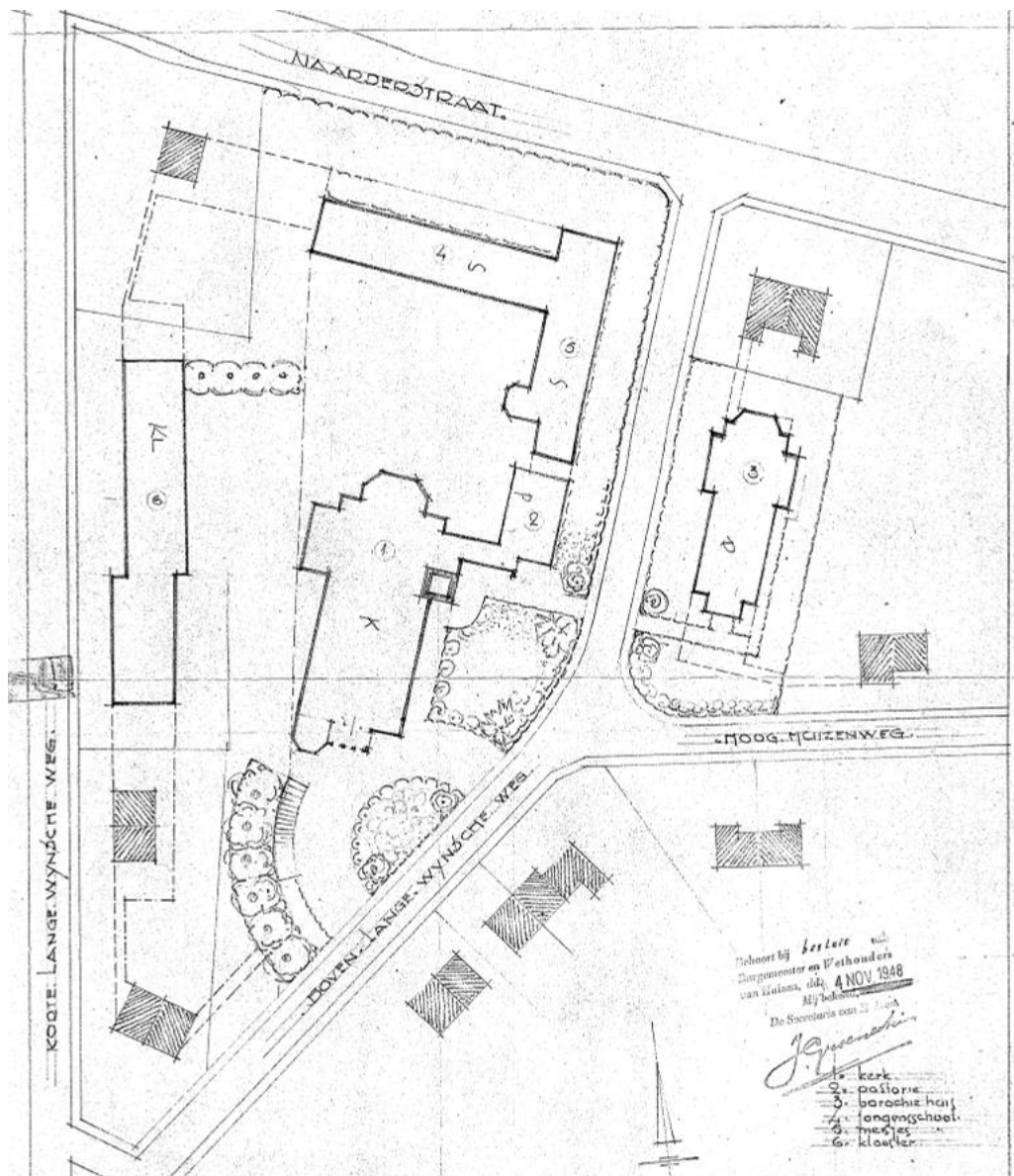
¹ Bouwtekening d.d. feb. 1948, vergunningaanvraag d.d. 19-3-1948, bouwvergunning d.d. 4-11-1948, Bouwdossier gemeente Huizen.

² 'Eerste steen gelegd voor de r.-k. kerk te Huizen', in: *De Gooi- en Eemlander* 7-2-1949.

³ 'Noodkerk in gebruik', in: *De Gooi- en Eemlander* 21-10-1944; Mededelingen door de heer Vlak, voorzitter van het parochiebestuur, op 8-9-2022.

⁴ <https://kro-ncrv.nl/katholiek/encyclopedie/v/vitus>.

De Sint-Vitusparochie ontwikkelde een plan voor een parochiecentrum aan de westzijde van Huizen. Als eerste is een parochiehuis gebouwd op de hoek van de Hooghuizenweg en de Bovenlangewijnseweg, dat tijdelijk werd ingericht als noodkerk. Aan de overzijde van de Bovenlangewijnseweg zou een grotere kerk gebouwd worden, met daaromheen een pastorie, een jongensschool, een meisjesschool en een klooster. Er zijn twee versies van dit plan bekend, namelijk het situatieplan uit 1948 als onderdeel van de bouwaanvraag van het parochiehuis en een maquette uit circa 1952 door Multiart.⁵ Op de maquette zijn de positie van de kerk en de school verwisseld ten opzichte van het situatieplan. Het klooster heeft een compactere vorm. Deze plannen zijn echter nooit gerealiseerd; het bleef bij de bouw van het parochiehuis. Het tijdelijk gebruik als noodkerk werd permanent. Huizen ontwikkelde zich veel sterker in oostelijke richting dan in westelijke, waarop in 1980 in de Huizermaat aan de oostzijde van Huizen de Sint-Thomaskerk werd gebouwd.

Situatieplan uit 1948 door S.G. Barenbrug (Gemeente Huizen, bouwdoossier)

⁵ Het maquettebureau Multiart is in 1952 opgericht door Arthur A.M. Thuijs. Dit bureau heeft onder andere diverse gebouwen voor Madurodam gerealiseerd. <https://arthurthuijs.ekenrooi.net/index.php?lang%3Den%26req%3Dhome>.

Maquette van het beoogde r.k.-parochiecentrum door Multiart uit ca. 1952, opgesteld in het zangkoor van de kerk

Het parochiehuis bleef tot 2017 in gebruik als kerk bij de rooms-katholieke parochie. In 2018 is de kerk officieel onttrokken aan de rooms-katholieke eredienst. Het orgel, de stoelen, de beelden en het religieus vaatwerk uit de Sint-Vituskerk zijn naar de Thomaskerk en andere parochies gegaan. Sindsdien huist De Brug, Pioniersplek PKN in het gebouw.⁶

Locatie

De Sint-Vituskerk werd gebouwd ten westen van het toenmalige dorp Huizen. Dit gebied, deel van de westereng, was in de middeleeuwen ontgonnen en in gebruik genomen als akkerland. De eerste bebouwing verrees begin twintigste eeuw langs de doorgaande wegen: de Naarderstraat en de Nieuwe Bussummerweg. Het betrof vooral villa's, zomerhuisjes en atelierwoningen. Vanaf de jaren 1930 werd ook het terrein tussen beide wegen bebouwd met woningen. In de periode 1950 -1980 werden rondom nieuwe woonwijken aangelegd.⁷

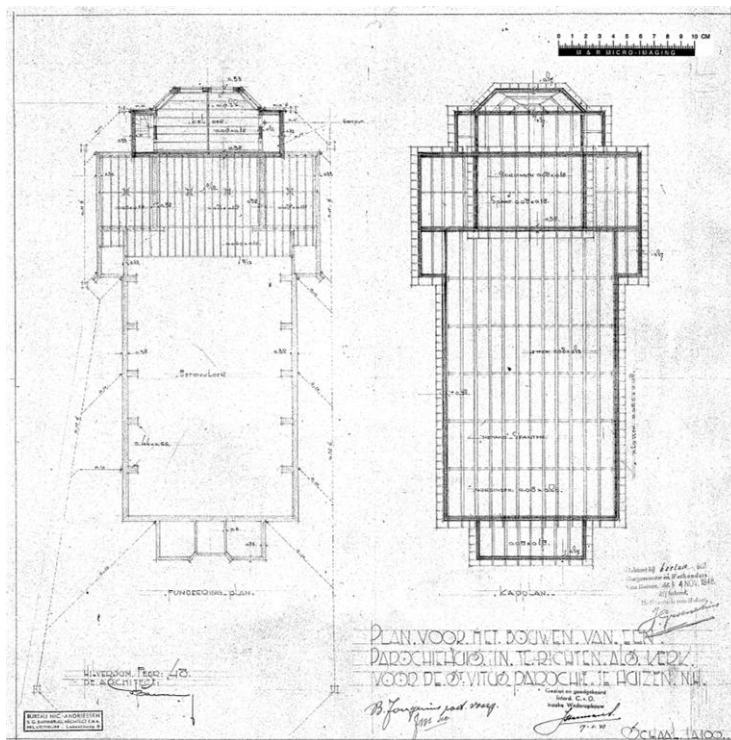
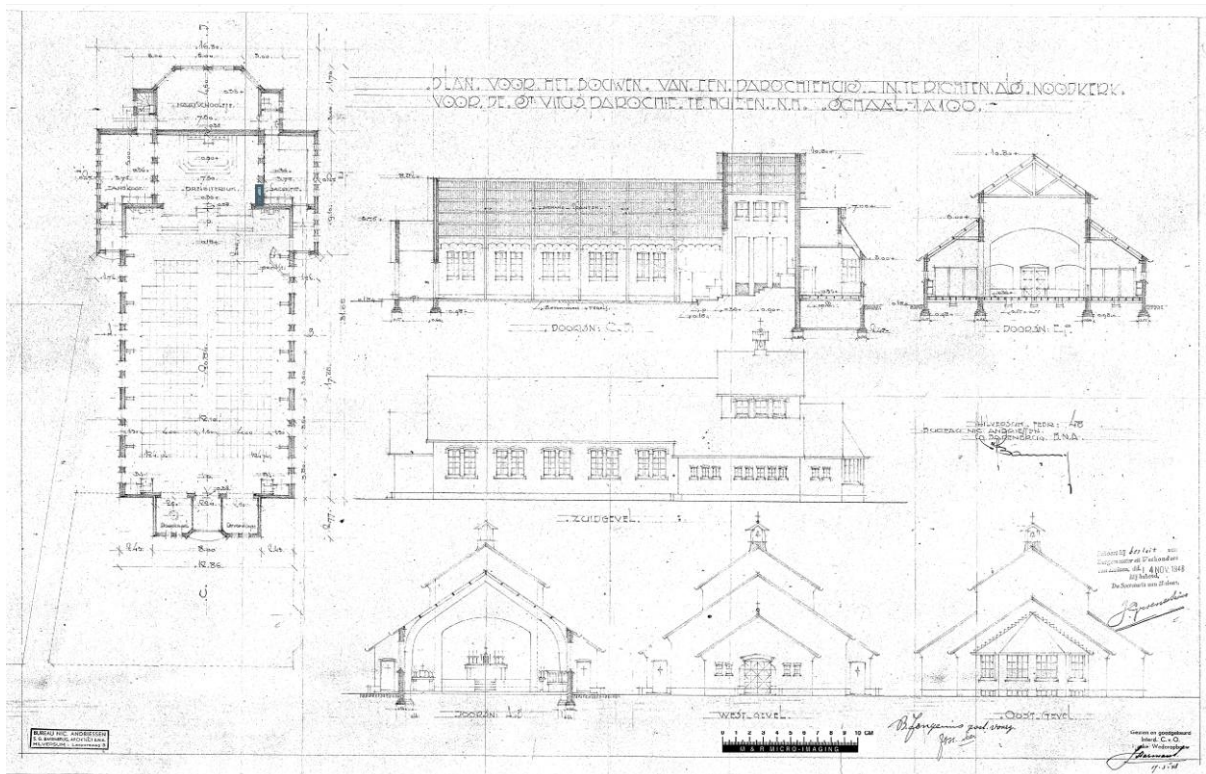
Het kerkgebouw

Vanwege het beoogde gebruik als parochiehuis kreeg de Sint-Vituskerk de vorm van een bescheiden zaalkerk. De kerk was niet georiënteerd. Het eenlaagse pand stond op een grondvlak in de vorm van een Latijns kruis. Het koor was verhoogd. Aan de voorzijde (zuidzijde) was een lager entreeportaal en aan de achterzijde een lagere aanbouw. De zadeldaken van de verschillende bouwdelen lagen met de nok haaks op de voorgevel. Het gebouw had geen toren.

Het kerkgebouw was ingedeeld met in het entreeportaal een vestibule en links een doopkapel en rechts een devotiekapel (Mariakapel). Erachter lag de kerkzaal met 248 zitplaatsen, twee biechtstoelen en een preekstoel. De houten kerkbanken stonden opgesteld in twee rijen ter weerszijden van een middenpad. Achterin was het verhoogde koor met links een ruimte voor het zangkoor en rechts de sacristie. In de aanbouw achter het koor bevond zich nog een naaischooltje. Onder de achteraanbouw was een kelder. Het oorspronkelijke gebouw is nog in hoge mate aanwezig; voor een uitgebreidere beschrijving wordt verwezen naar het volgende hoofdstuk.

⁶ Mededelingen door de heer Vlak.

⁷ Clarijs en Van der Hoeve 2017, p. 4; topografische kaarten op www.topotijdreis.nl.

Ontwerptekeningen uit 1948 door S.G. Barenbrug (Gemeente Huizen, bouwdoosier)

Het kerkgebouw in 1949 (archief eigenaar)

Het kerkgebouw werd vormgegeven in de shake-hands-stijl. Deze stijl uit de wederopbouw combineerde traditionalisme met modernisme. Een voorbeeld van dit laatste is de constructie van geprefabriceerde, gelamineerde houten spanten. Het traditionalisme is te herkennen in het kruisvormige grondvlak, de toepassing van handvormbaksteen, de met pannen gedekte zadeldaken, de uitkragingen in het metselwerk, de segmentboogvensters met afzaat en glas-in-lood. De architectonische nadruk op het koor door middel van een dakverhoging is een naoorlogse echo van de rooms-katholieke kerkbouw uit de periode van de Liturgische Beweging uit het begin van de twintigste eeuw. Deze streefde naar herstel en bevordering van de liturgie en was met name gericht op de actieve deelname aan de liturgie door de gelovigen.⁸ Ook de lichtinval was een belangrijk middel om de importantie van het koor en het altaar te benadrukken. De kleur van het glas-in-lood is er donkerder en paarser dan die van de schipvensters, waardoor er sprake is van een mystieke en meer indirecte lichtinval op het altaar.

Architect S.G. Barenbrug

De architect Stephanus Gerhardus Barenbrug (Arnhem 1892 - Tilburg 1987) begon in 1920 zijn bureau in Tilburg. In 1947 nam hij het bureau van de kort daarvoor overleden architect Nic. Andriessen (1892-1947) in Hilversum over. Barenbrug ontwierp nieuw- en verbouwplannen voor huizen, bedrijven, kantoren, winkels en scholen. Barenbrug werd opgeleid in de traditie van de Amsterdamse School en werkte aanvankelijk voornamelijk in deze architectuurstijl. In de jaren dertig versoberde zijn stijl sterk en werd deze onder invloed van de Delftse School traditionalistisch van karakter. Eén van zijn bekendste werken is de bakkerij aan de Acaciastraat 23 in Tilburg uit 1932 in een aan De Stijl verwante vormtaal.⁹ De Sint-Vituskerk in Huizen was (voor zover bekend) één van de weinige kerkelijke gebouwen in zijn oeuvre en neemt daardoor een bijzondere plek in in zijn werk.

⁸ https://nl.wikipedia.org/wiki/Liturgische_Beweging.

⁹ https://wikimiddenbrabant.nl/Stef_Barenbrug; https://hilversum2.clubs.nl/nieuws/detail/2033721_architect-stephanus-gerhardus-barenbrug-1892-1987-arnhem-tilburg; http://www.architectuurgids.nl/project/list_projects_of_tag/tag_id/52/prj_id/2394; <https://www.dudokarchitectuurcentrum.nl/andere-werken/magazijn-expeditiegebouw-wybertjesfabriek/>.

Eerste heilige mis in 1949 (archieff eigenaar)

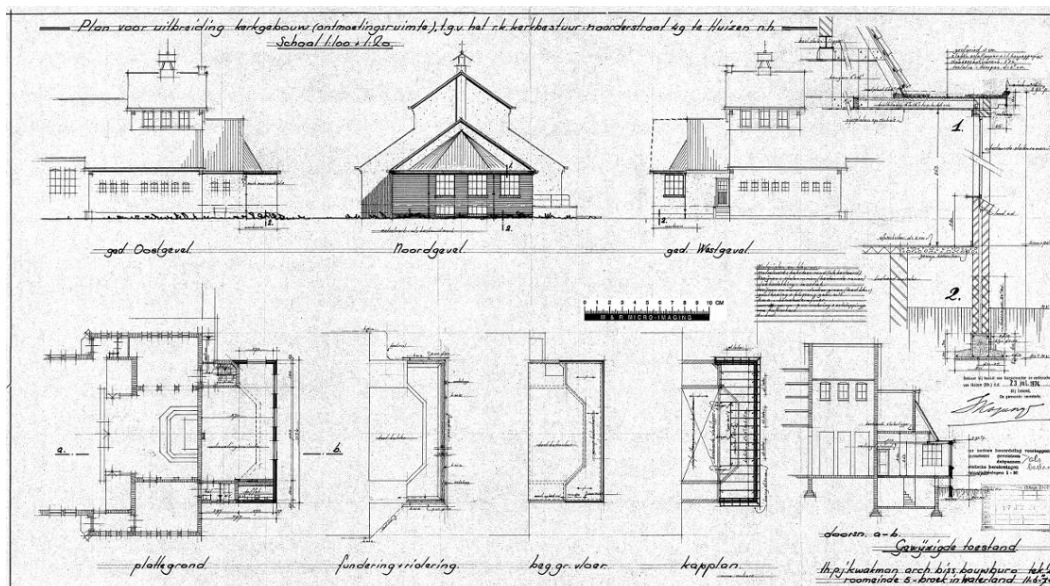

Eerste heilige mis in 1949 (archieff eigenaar)

Uitbreiding uit 1974

Door de jaren heen is het kerkgebouw weinig veranderd. Alleen in 1974 is de achteraanbouw vergroot tot een ontmoetingsruimte. Het ontwerp was van de hand van Th.P.J. Kwakman, architect van het bisschoppelijk bouw bureau. Hoogstwaarschijnlijk zijn de oorspronkelijke stalen ramen van de achteraanbouw herplaatst in de nieuwe gevels. Het plan is in iets gewijzigde vorm uitgevoerd: het zadeldak boven de achteraanbouw werd namelijk doorgetrokken over de uitbreiding ten koste van het bestaande driezijdige tentdak. Op de tekening van de bestaande toestand is voor het eerst het orgel in de ruimte links van het koor weergegeven, maar mogelijk stond het orgel hier al veel langer.¹⁰

Na 1984 zijn nog enkele wijzigingen aan het gebouw uitgevoerd. Het podium van het koor werd vergroot. De doopkapel werd opgedeeld in een keuken en toiletruimte. In enkele ruimtes werd de vloerafwerking vernieuwd en/of werd een verlaagd plafond aangebracht. De westelijke kelderruimte werd in gebruik gekomen voor de kinderkerk.

Ontwerptekening uit 1974 (Gemeente Huizen, bouwdoosier)

Het interieur in 1984 (SAGV236_D1_4676)

¹⁰ Bouwtekening d.d. 11-6-1974, Bouwdoosier gemeente Huizen.

Het interieur in 2014 (www.reliwiki.nl)

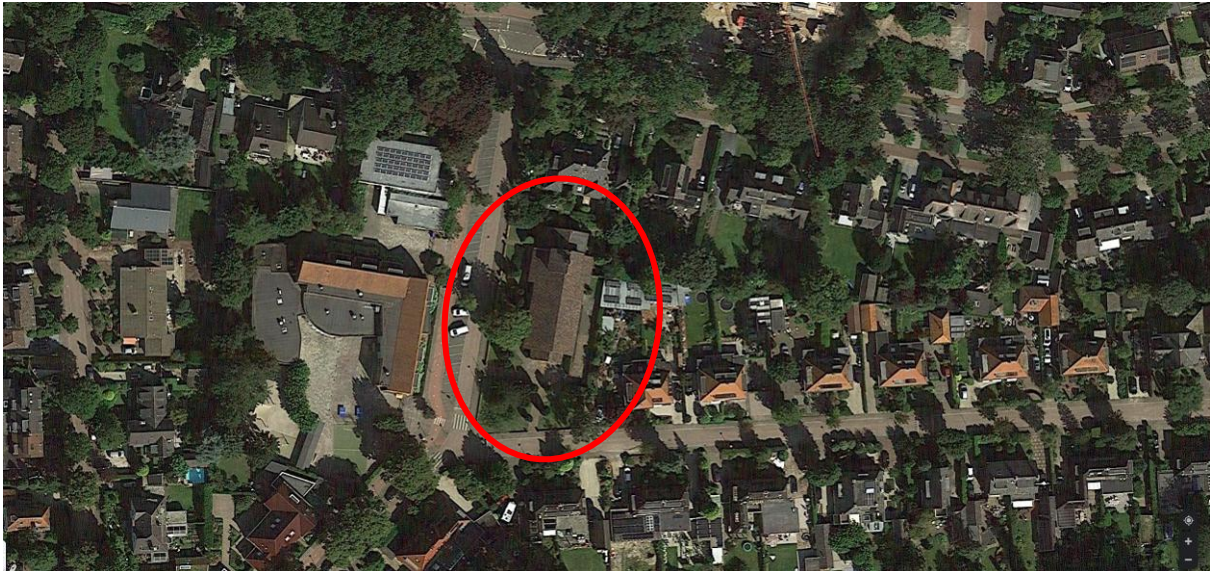
Het exterieur in 2014 (www.reliwiki.nl)

4. Beschrijving

4.1. Situering

De Sint-Vituskerk is gesitueerd ten westen van het oude dorp Huizen. De kerk bevindt zich in een woonwijk tussen twee ontsluitingswegen in, de Naarderstraat en de Nieuwe Bussummerweg. De bebouwing in het wijkje dateert vanaf de jaren 1930; die langs de ontsluitingswegen is ouder. De bebouwing bestaat er voornamelijk uit vrijstaande woningen en twee-onder-een-kapwoningen. Ze zijn gesitueerd in een tuin met een lage tuinmuur langs de stoep.

Het kerkgebouw bevindt zich aan de noordoostzijde van het kruispunt Bovenlangewijnseweg-Hooghuizenweg. De voorzijde van de kerk (zuidzijde) is gericht naar de Hooghuizenweg. De vrijstaande kerk ligt op enige afstand van de straat en is omgeven door een tuin. Deze is ingericht als een gazon met verschillende soorten bomen en heesters. Door de tuin slingert een verhard pad. Aan de oostzijde is meer verharding ten behoeve van het fietsparkeren. Een lage tuinmuur uit de bouwtijd scheidt de tuin van de stoep.

De kerk bevindt zich in de cirkel (www.google.nl/maps)

Het kerkterrein aan de Bovenlangewijnseweg

4.2. Bouwmassa

De zaalkerk is bescheiden van afmetingen en kent een symmetrische opzet. Het eenlaagse gebouw staat op een grondvlak in de vorm van een Latijns kruis. Aan de zuidzijde (voorzijde) is een lager entreeportaal. De viering, waar zich inpandig het koor met het altaar bevindt, is hoger opgetrokken tot een dakopbouw. Aan de noordzijde (achterzijde) is een lagere aanbouw. Deze aanbouw is onderkelderd. De zadeldaken van de verschillende bouwdelen liggen met de nok haaks op de zuidgevel.

Het kerkgebouw met entreeportaal, schip, dwarsschip en dakopbouw boven de viering

4.3. Gevels en dak

De gevels zijn opgetrokken in een gemêleerde rode, handvormbaksteen in Noords verband met een schuine voeg. De plint is uitgevoerd in een gladdere baksteen. De bakstenen van de uitbreiding uit 1974 wijken iets af van de oorspronkelijke baksteen. De zuid- en noordgevels (kopse gevels) hebben een uitkraging ter hoogte van de goot. Alle vensters hebben een schuin gestelde bakstenen lekdorpel en, net als de ingangen, een ontlastingsboog. Ze zijn voorzien van voorzetrampen van meer recente datum. De glas-in-loodramen in het schip en het dwarsschip hebben een geometrisch patroon en gebrandschilderde ornamenten.

Zuidgevel (voorgevel) van het entreeportaal

Centraal in de puntgevel is een ondiep, segmentboogvormig portiek met de hoofdingang. Het portiek heeft schuine dagkanten met een uitkragende plint en natuurstenen blokken aan de onder- en bovenzijde. De ontlastingsboog bestaat uit een steens rollaag, een halfsteens rollaag en een koppenlaag. De boogtrommel is gevuld met diagonaal metselwerk. De ingang zelf bestaat uit een dubbele, transparant gelakte strokendeur. Voor de ingang bestaat de bestrating uit rode keramische tegels. Aan weerszijden van het portiek zijn twee getoogde vensters met een stalen vierruits raam (2x2) en een afsluitende halfsteens rollaag.

West- en oostgevel (linker en rechter zijgevel) van het entreeportaal

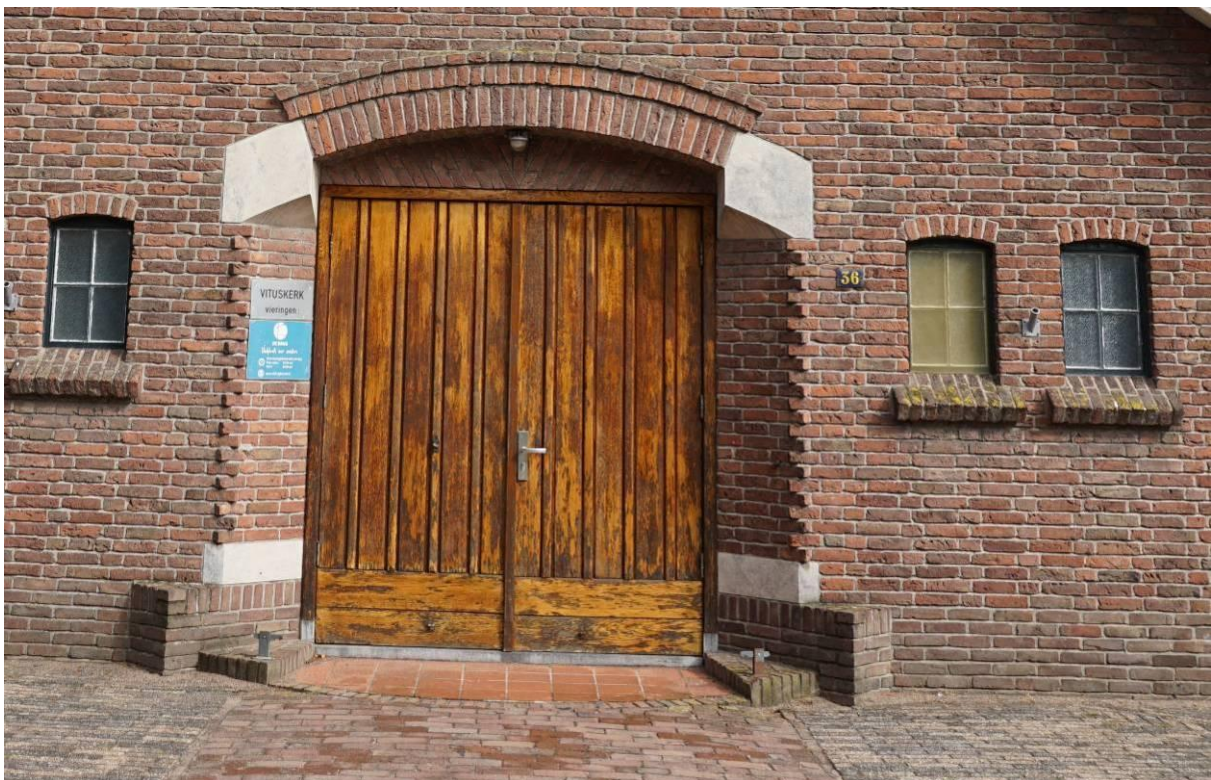
Beide gevels zijn blind. Aan de westgevel hangt een bord met de kerknaam: *RK. Vituskerk*.

Zuidgevel (voorgevel) van het schip

De puntgevel is blind.

Zuid- en westgevel van het entreeportaal en zuidgevel van het schip

Hoofdingang

West- en oostgevel (linker en rechter zijgevel) van het schip

Beide langshevels zijn vijf traveeën breed. Elke travee heeft twee vensters met één doorlopende lekdorpel; zesruits glas-in-loodramen (2x3); ontlastingsbogen met natuurstenen aanzetblokken en een dubbele halfsteens rollaag; en siermetselwerk in de boogtrommels.

Westgevel van het schip

Oostgevel van het schip

Zuidgevels van het dwarsschip

Beide smalle, asymmetrische gevels hebben een lage, overhoekse muurdam. Elke gevel bevat één ingang met een enkele, segmentboogvormige, groen geschilderde deur. De ontlastingsboog bestaat uit een halfsteens rollaag en een koppenlaag. Voor de ingang is een verhoogd stoepje met rode keramische tegels.

West- en oostgevel (linker en rechter zijgevel) van het dwarsschip

Beide gevels bevatten twee reeksen van respectievelijk drie en vijf getoogde vensters. Elk venster heeft een glas-in-loodraam en een afsluitende halfsteens rollaag.

Zuidgevel en westgevel van het dwarsschip

Oostgevel van het dwarsschip

Noordgevel (achtergevel) van het dwarschip en van de dakopbouw boven de viering

De blinde gevel is hoog opgetrokken en gaat over in de noordgevel van de dakopbouw boven de viering. Midden tegen de gevel is een buitenloops rookkanaal.

Zuidgevel (voorgevel) van de dakopbouw boven de viering

De gevel is blind.

West- en oostgevel (linker en rechter zijgevel) van de dakopbouw boven de viering

In beide gevels bevinden zich drie vensters met elk een vierruits glas-in-loodraam (2x2); een ontlastingsboog met natuurstenen aanzetblokken en een dubbele halfsteens rollaag; en siermetselwerk in de boogtrommel. Het glas-in-lood is donkerder en paarser van kleur dan dat in het schip en in het dwarschip.

Noordgevel en westgevel van de dakopbouw boven de viering

Zuidgevel en oostgevel van de dakopbouw boven de viering

Westgevel (linker zijgevel) van de achteraanbouw

De zuidelijke helft van de gevel dateert uit 1949; het noordelijke deel uit 1974. Een bouwnaad scheidt beide delen. Het oorspronkelijke geveldeel bevat een ingang met een enkele deur met ruiten onder een steens rollaag. Een bordje naast de deur met de naam 't Biebeltje herinnert aan de bibliotheek die hier gehuisvest was. Voor de ingang is een betegeld bordes met trap. In het geveldeel uit 1974 is één rechtgesloten venster met een stalen, twaalfruits raam (4x3); hoogstwaarschijnlijk een herplaatst raam uit 1949.

Oostgevel (rechter zijgevel) van de achteraanbouw

De zuidelijke helft van de gevel dateert uit 1949; het noordelijke deel uit 1974. Een bouwnaad scheidt beide delen. Het oorspronkelijke geveldeel bevat twee getoogde vensters met elk een glas-in-loodraam en een afsluitende halfsteens rollaag. Het geveldeel uit 1974 is blind.

Noordgevel (achtergevel) van de achteraanbouw

De asymmetrisch ingedeelde gevel uit 1974 heeft drie rechtgesloten vensters met elk een stalen, twaalfruits raam (4x3); hoogstwaarschijnlijk zijn het herplaatste ramen uit 1949. Ter hoogte van de kelder zijn twee vensters met elk een vierruits raam (4x1).

Westgevel van de achteraanbouw

Noordgevel van de achteraanbouw

Daken

Het entreeportaal, het schip, het dwarsschip, de dakopbouw en de achteraanbouw hebben een zadeldak. De daken van het entreeportaal en de achteraanbouw zijn lager gesitueerd en het dak van de dakopbouw is hoger gesitueerd dan het dak van het schip en het dwarsschip. De nokken liggen steeds haaks op de zuidgevel (in de lengte van het gebouw). De daken hebben een overstek op eenvoudige houten klossen. De dakbedekking bestaat uit een menging van rode en grijze romaanse pannen en ballonvorsten.

Op de dakopbouw boven de viering staat een kleine, houten, opengewerkte dakruiter. Hierin hangt één luidklok. Het zadeldakje is gedekt met rode en grijze romaanse pannen en ballonvorsten. Op de nok staat een met lood bekleed kruis.

Zadeldaken op verschillende hoogtes

Dakruiter

4.4. Interieur

In het entreeportaal bevinden zich in het midden een vestibule met toiletten; westelijk een keuken (links, in de voormalige doopkapel); en oostelijk de voormalige devotiekapel (rechts). De keuken en devotiekapel staan in open verbinding met de kerkzaal. De kerkzaal in het schip is één ongedeelde ruimte. Aan de noordzijde, in de viering, bevindt zich het koor. Deze staat in open verbinding met een ruimte aan de westzijde, voorheen bestemd voor het zangkoor. Oostelijk van het koor leidt een kleine hal naar de voormalige sacristie. In de achteraanbouw bevinden zich een gang; de trap naar de kelder; een ontmoetingsruimte en een toilet. Het vloerniveau in het koor, het zangkoor, de sacristie en de achteraanbouw is hoger dan in het schip en het entreeportaal. De kelder onder de achteraanbouw is ingedeeld met een kleine hal en twee ruimtes. In de achteraanbouw is voorts een zolder met twee ruimtes.

De wanden zijn uitgevoerd in schoon metselwerk in Noords verband. Boven de doorgangen is een ontlastingsboog of een strek. Al naar gelang van de importantie van de achterliggende ruimte is dit een steens strek of een ontlastingsboog met een dubbele of driedubbele rollaag. De vensters zijn aan de binnenzijde identiek aan de buitenzijde: met een bakstenen afzaat; en een afsluitende ontlastingsboog of een dubbele ontlastingsboog tussen aanzetstenen. De plafonds zijn wit gepleisterd, met uitzondering van die in de kerkzaal en het koor.

Vestibule in het entreeportaal

De vloerafwerking is gemoderniseerd. De wanden bevatten alle een dubbele deur naar de kerkzaal, toiletten en voormalige devotiekapel. De laatste twee zijn gedeeltelijk dichtgezet.

Toiletten (in de voormalige doopkapel) in het entreeportaal

Met uitzondering van de schoon-metselwerk wanden is de afwerking geheel gemoderniseerd.

Keuken (voormalige doopkapel) in het entreeportaal

De afwerking is in de loop der tijd gemoderniseerd.

Voormalige devotiekapel in het entreeportaal

De ruimte heeft nog de oorspronkelijke afwerking, waaronder een tegelvloer.

Vestibule

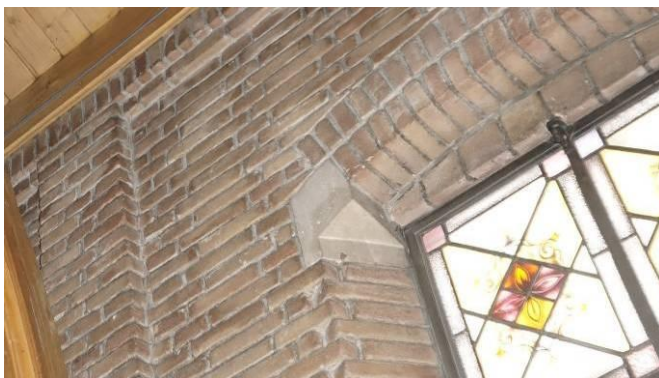
Keuken

Voormalige devotiekapel

Kerkzaal in het schip

De kerkzaal is een hoge ruimte met een ziende kap. De zaal staat in open verbinding met het koor in de viering. De vloer is bedekt met marmoleum. Daar waar de kerkbanken stonden, resteren twee houten vlonders. In de zuidwand zijn naast de doorgangen bevestigingspunten zichtbaar van wijwaterbakjes en dergelijke. Boven in de wand is een Latijns kruis in reliëf gemetseld. De zijmuren zijn met lisenen in zes traveeën verdeeld en afgesloten met een uitkragende rollaag. De lisenen komen overeen met de positie van de spanten. In de zuidelijke vijf traveeën van beide gevels zijn vensters gesitueerd. In de noordelijke travee, ter hoogte van het dwarsschip, is een getoogde doorgang naar een kleine hal. Naast de westelijke doorgang is de eerste steen ingemetseld: *Anno Domini 5-2-1949*. Naast de oostelijke doorgang markeert inboetwerk waar de preekstoel stond. De grote, getoogde opening in de noordwand naar het koor heeft een driedubbele ontlastingsboog. Aan weerszijden zijn sporen in het metselwerk aanwezig van twee zijaltaren die hier gestaan hebben. Erboven resteren de natuurstenen sokkels, waarop een heiligenbeeld stond. De kapconstructie bestaat uit geprefabriceerde, gelamineerd houten spanten die vanaf een bakstenen poer op de vloer oprijzen. De houten gordingen hebben een H-vormige doorsnede. De kap is beschoten met verticale delen.

*Kerkzaal in het schip**Detail schoon metselwerk**Detail glas-in-loodraam*

Kruis op de zuidwand

Sokkel bij voormalig zij-altaar

Detail spant

Koor in de viering

De vloer is verhoogd. Het podium met enkele niveaus dateert van ná 1974. Het koor staat in open verbinding met de kerkzaal en het zangkoor. De westwand heeft drie hoge, getoogde openingen naar het zangkoor. In twee ervan is een smeedijzeren hekje. In de oostwand zijn het drie hoge, getoogde nissen. In één ervan is een deur naar de sacristie. De kapconstructie van de dakopbouw heeft een houten hangwerk. Aan weerszijden is de draagconstructie van de dakruiter. De gordingen en het dakbeschot zijn identiek aan die in het schip.

Koor in de viering

Oostwand

Westwand

Detail glas-in-loodraam

Springwerk boven het koor

Westelijke hal in het dwarschip

Westelijke hal in het dwarschip

De ruimte is gehalveerd door middel van een houten wandje. Verder resteert de oorspronkelijke afwerking, waaronder de betonvloer en betonnen trapje naar de ruimte van het zangkoor.

Voormalig zangkoor in het dwarschip

De ruimte staat in open verbinding met het koor. Onder de vloerbedekking is de oorspronkelijke houten parketvloer nog aanwezig. Aan de zuidzijde is een deel van de westelijke hal bij de ruimte getrokken; de doorgang is hier verbreed. In de ruimte staan een smeedijzeren hekje en een maquette uit circa 1952 opgeslagen.

Voormalig zangkoor in het dwarschip

Smeedijzeren hekje

Oostelijke hal in het dwarsschip

De ruimte heeft nog de oorspronkelijke afwerking. Een betonnen trapje leidt naar de sacristie.

Voormalige sacristie in het dwarsschip

De ruimte heeft nog de oorspronkelijke afwerking. Onder de vloerbedekking is de oorspronkelijke houten vloer nog aanwezig. Een hoge en een lage kast dateren uit de bouwtijd.

Oostelijke hal in het dwarsschip

Voormalige sacristie in het dwarsschip

Hal in de achteraanbouw

De wandafwerking van schrootjes en het verlaagd plafond dateren uit 1974 of daarna. Vanuit de hal leidt een bakstenen trap naar de kelder. Ernaast is een garderobekast.

Ontmoetingsruimte in de achteraanbouw

De ruimte kreeg in 1974 zijn huidige omvang. De gehele interieurafwerking is in de loop der tijd gemoderniseerd.

Hal in de achteraanbouw

Ontmoetingsruimte in de achteraanbouw

Gang in de achteraanbouw

De interieurafwerking is in de loop der tijd gewijzigd.

Toilet in de achteraanbouw

De interieurafwerking is in de loop der tijd gemoderniseerd.

Gang in de achteraanbouw

Toilet in de achteraanbouw

Kelder in de achteraanbouw

De aanbouw aan de achterzijde is onderkelderd. In de opzet van de kelder valt de oorspronkelijke driezijdige aanbouw nog geheel te herkennen, zelfs inclusief de oorspronkelijke kelderlichten. De uitbreiding van 1974 is er omheen gebouwd. Deze heeft geen kelder maar slechts een kruipruimte. De kelder is toegankelijk via een bakstenen trap. Verder bestaat de verdeling uit een voorhal en twee kelderruimten.

Voorhal in de kelder in de achteraanbouw

Aan de westzijde is een vaste kast. De interieurafwerking is in de loop der tijd gedeeltelijk gewijzigd.

Keldertrap

Voorhal in de kelder

Westelijke kelderruimte in de achteraanbouw

In de loop der tijd zijn de vloer, de wanden en het plafond van een afwerking voorzien.

Oostelijke stookkelderruimte in de achteraanbouw

De ruimte is alleen toegankelijk vanuit de westelijke kelderruimte. De betonvloer is niet afgewerkt. De wanden en het plafond zijn wit gepleisterd. Eén kelderlicht is verwijderd, waardoor de ruimte in verbinding staat met de kruipruimte onder de uitbreiding uit 1974. Aan de oostzijde zijn twee getoogde doorgangen naar een kleine ruimte: oorspronkelijk de beerput.

Westelijke kelderruimte

Oostelijke stookkelder

Zolder in de achteraanbouw

De zolder is toegankelijk via een vlizotrap uit de bouwtijd in het plafond van de ontmoetingsruimte. De zolder bestaat uit een zuidelijke ruimte en een noordelijke ruimte die bij de uitbreiding in 1974 is vergroot en waarbij het lage tentdak vervangen is door een hoger zadeldak. De scheidingsmuur is bij de bouw in 1949 gedeeltelijk opgetrokken in kalkzandsteen (daar waar de muur onder het tentdak bleef) en erboven in baksteen (waar de muur boven het tentdak uitstak). De kapconstructie van het tentdak tekent zich nog af op het kalkzandsteen. Ingemetselde strookjes lood getuigen van de loketten. De doorgang tussen beide zolderruimtes is in 1974 vergroot. De gordingen uit 1974 wijken af van die uit 1949: in plaats van de samengestelde H-vormige balkjes is gebruik gemaakt van eenvoudige balkjes met een rechthoekige doorsnede (standaardformaten). Tegen de zuidmuur is een rookkanaal. De muren in de zuidelijke ruimte zijn gepleisterd, maar verder zijn de zolderruimtes niet afgewerkt.

Zuidelijke zolderruimte

Noordelijke zolderruimte

4.5. Tuinmuur

De lage tuinmuur is opgetrokken uit handvormbaksteen in koppenverband en aan de bovenzijde afgesloten met een ezelsrug. De bakstenen hekpijlers aan weerszijden van de doorgangen zijn uitgevoerd in halfsteensverband en eveneens afgedekt door een ezelsrug.

Opvallend zijn nog de originele stalen rekken voor het stallen van de fietsen ten oosten van het kerkgebouw.

Ingang aan de Hooghuizenweg

Tuinmuur aan de Bovenlangewijnseweg

Fietsrekken ten oosten van het kerkgebouw

5. Waardestelling

5.1. Waardestelling

De Sint-Vituskerk heeft op dit moment geen bescherming. In het rapport *Cultuurhistorische omschrijving 5 kerkgebouwen Huizen* van Kerk&Co uit 2021 is het gebouw gewaardeerd als: *'een karakteristiek en charmant voorbeeld van een kerkgebouw uit de vroege wederopbouwperiode in traditionalistische vormen, onder invloed van de zogenaamde shake-hands-stijl. De architectonische en mystieke nadruk op het priesterkoor (laatstgenoemd aspect door middel van lichtinval) is een specimen van de Liturgische Beweging binnen de Rooms-Katholieke Kerk. Het kerkje heeft geen toren en is daardoor niet beeldbepalend. Vanwege de twee eerstgenoemde kenmerken is dit kerkgebouw van cultuurhistorisch belang binnen de gemeente Huizen. Bovendien staat het kerkje symbool voor de ontwikkeling van de kleine katholieke gemeenschap van het overwegend protestantse Huizen gedurende de naoorlogse jaren.'* Deze waardestelling was aanleiding voor deze cultuurhistorische verkenning, die de basis vormt voor een contextuele waardestelling.¹¹ Bij een contextuele waardestelling worden de monumentwaarden van het gebouw vergeleken met andere, soortgelijke gebouwen uit dezelfde periode in Huizen.

Stedenbouwkundige waarden

De kerk is gebouwd midden in een destijds reeds bestaande woonwijk. Het perceel volgt het verkavelingspatroon van de wijk. De kerk heeft een representatieve ligging aan het kruispunt Bovenlangewijnseweg – Hooghuizenweg. De situering op een ruim perceel en in een groen ingerichte tuin sluit aan op het groene karakter van de woonwijk.

Het kerkgebouw en de tuinmuur vormen een ensemble. De tuinmuur benadrukt de stedenbouwkundige inpassing aan de Hooghuizenweg en de Bovenlangewijnseweg.

De uitbreiding uit 1974 heeft een ondergeschikte positie ten opzichte van het oorspronkelijke gebouw door de situering aan de achterzijde. Ook in volume is de uitbreiding ondergeschikt. Daardoor is het oorspronkelijke kerkgebouw nog goed zichtbaar en herkenbaar gebleven.

Architectuurhistorische waarden

De Sint-Vituskerk dateert uit de vroege wederopbouwperiode en is een voorbeeld van de zogenaamde shake-handsstijl door zijn moderne constructie gecombineerd met traditionele vormen. Karakteristiek zijn de eenduidige en symmetrische opzet, het samenstel van zadeldaken, de entreepartij en de raampartijen met glas-in-loodramen. Het gebouw kent een zorgvuldige materialisering en detaillering, zoals de gemêleerde baksteen, de romaanse pannen, de uitkragingen, de (drie)dubbele ontlastingsbogen met natuursteen blokken. De architectonische en mystieke nadruk op het koor is een invloed van de Liturgische Beweging binnen de rooms-katholieke kerk. Het volume en elementen uit de historische kerkenbouw maken de religieuze functie van het gebouw herkenbaar en afleesbaar.

De uitbreiding uit 1974 is in materialisering op de kerk afgestemd en hoogstwaarschijnlijk zijn ramen uit 1949 herplaatst, maar de uitbreiding heeft in zijn uitvoering weinig betekenis voor de oorspronkelijke opzet en architectuur van de zaalkerk.

De kerk is uitgevoerd naar ontwerp van de architect S.G. Barenbrug (1892-1987) uit Hilversum. De Sint-Vituskerk is kenmerkend voor de traditionalistische stijl die hij vanaf de jaren dertig toepaste. De kerk als onderdeel van een rooms-katholiek gebouwencomplex zal een belangrijk werk zijn geweest binnen zijn oeuvre, dat voornamelijk bestond uit woningen, bedrijven, kantoren, winkels en scholen.

¹¹ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Stichting bouwhistorie Nederland, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Atelier Rijksbouwmeester en Rijksgebouwendienst, *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek*, Den Haag 2009.

De kerk heeft nog altijd zijn oorspronkelijke indeling en ook de oorspronkelijke interieurafwerking is nog in hoge mate aanwezig. De interieurafwerking kent eenzelfde zorgvuldige materialisering en detaillering als het exterieur, zoals het schoon metselwerk met lisenen, ontlastingsbogen en het gemetselde kruis. De vensters zijn in pandig hetzelfde vormgegeven als aan de buitenzijde. De kapconstructie van gelamineerde spanten is behouden en in het zicht gebleven. Het podium van het koor is vergroot en het bankenplan is nog herkenbaar aan de vlonders. Het oorspronkelijke kerkmeubilair, de beelden en andere religieuze voorwerpen zijn niet meer aanwezig. In enkele, voornamelijk ondergeschikte ruimtes is de interieurafwerking in de loop der tijd gewijzigd.

Cultuurhistorische waarden

De Sint-Vituskerk is de eerste rooms-katholieke kerk in de gemeente die sinds de reformatie is gebouwd. Het kerkgebouw weerspiegelt de groei en emancipatie van de rooms-katholieke geloofsgemeenschap in het overwegend protestantse Huizen uit het midden van de twintigste eeuw. De oorspronkelijke bedoeling van een tijdelijke kerkfunctie in afwachting van de bouw van een grote kerk uitte zich in de beperkte omvang van het gebouw. De kerk herinnert aan de toenmalige ambitie van een rooms-katholiek centrum met een kerk, een parochie, een parochiehuis en meerdere scholen.

De kerk heeft daarnaast ook cultuurhistorische waarde vanwege het gebruik als religieus gebouw. Het gebouw heeft sociaal-cultureel een belangrijke functie vervuld als plek waar mensen bijeenkwamen om te bidden, vieren, gedenken of rouwen. Voor de rooms-katholieke geloofsgemeenschap heeft de kerk een religieuze, emotionele en herinneringswaarde. Sinds 2018 heeft het kerkgebouw deze waarde voor geloofsgemeenschap De Brug.

Deze cultuurhistorische waarden zijn vooral in het oorspronkelijke gebouw gelegen. De uitbreiding uit 1974 is door zijn gebruik voor nevenfuncties van ondergeschikte aard.

Gaafheid

De gaafheid van de bouwmassa en gevels van het kerkgebouw is groot. De voornaamste wijziging was de uitbreiding uit 1974. De vensters zijn voorzien van voorzetbeglazing. De oorspronkelijke indeling van de kerk is nog aanwezig. De interieurafwerking is in hoge mate oorspronkelijk. In enkele, voornamelijk ondergeschikte, ruimtes is de afwerking in de loop der tijd gewijzigd. Het podium van het koor is vergroot en het bankenplan in het schip is nog herkenbaar aan de vlonders. Het oorspronkelijke kerkmeubilair, de beelden en dergelijke zijn niet meer aanwezig.

De oorspronkelijke religieuze functie van het gebouw is nog immer aanwezig en goed herkenbaar. Hetzelfde geldt voor het onderscheid tussen de verschillende ruimtes in functie, de hiërarchie en de weerspiegeling hiervan in de architectuur.

De kerk is nog altijd gesitueerd in een groen ingerichte tuin in een woonwijk met overwegend vrijstaande en dubbele woonhuizen in een groene setting.

Zeldzaamheid

De Sint-Vituskerk kan binnen de gemeente Huizen alleen worden vergeleken met kerken uit dezelfde periode. Op basis van de inventarisatie uit 2017 kan worden gesteld dat de kerk één van de kleinere kerken uit deze periode is en samen met de kerk De Engel aan de Cesar Franklaan de enige in een architectuurstijl met traditionele vormgeving.

5.2. Voorstel voor beschrijving t.b.v. monumentenlijst

Op basis van de contextuele waardestelling kan worden geconcludeerd dat de Sint-Vituskerk voldoende waarden vertegenwoordigt voor een plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst, vooral in zijn bouwmassa, de gevels, de inpandig structuur, constructie en de interieurafwerking. De uitbreiding uit 1974 heeft weinig monumentwaarden en is derhalve van ondergeschikt belang voor de bescherming. Het voorstel voor de redengevende beschrijving ten behoeve van de monumentenlijst is als volgt.

Inleiding

De Sint-Vituskerk aan de Hooghuizenweg is gebouwd in 1949 als parochiehuis voor de rooms-katholieke Sint-Vitusparochie, naar een ontwerp uit 1948 van de architect S.G. Barenbrug van bureau Nic. Andriessen uit Hilversum. Het kerkgebouw is vormgegeven in de shake-handsstijl met een combinatie van een moderne constructie en traditionalistische vormgeving. Het parochiehuis zou tijdelijk worden ingericht als noodkerk, in afwachting van de bouw van een grotere kerk, maar het heeft altijd zijn kerkfunctie behouden. Sinds 2018 is het gebouw aan de rooms-katholieke eredienst onttrokken en is het in gebruik bij geloofsgemeenschap De Brug.

In 1974 is het kerkgebouw aan de achterzijde uitgebreid naar ontwerp van Th.P.J. Kwakman, architect van het bisschoppelijk bouw bureau. Deze uitbreiding is voor de bescherming van ondergeschikt belang. Na 1974 zijn nog enkele wijzigingen aan het gebouw uitgevoerd, waaronder de plaatsing van voorzetramen, een vergroting van het podium van het koor, herindeling van de doopkapel en een nieuwe interieurafwerking in enkele (ondergeschikte) ruimtes. Ook deze vertegenwoordigen een gering cultuurhistorisch belang.

De kerk bevindt zich in een woonwijk die vanaf de jaren 1930 is aangelegd met vrijstaande en dubbele woningen in een groene setting. Het perceel van de kerk volgt de verkavelingsstructuur van de wijk. Al sinds de bouw is rond de kerk een tuin, die is begrensd met een tuinmuur.

Beschrijving

Het eenlaagse kerkgebouw staat op een grondvlak in de vorm van een Latijns kruis. Aan de zuidzijde (voorzijde) is een lager entreeportaal. De viering, waar zich inpandig het koor met het altaar bevindt, is hoger opgetrokken tot een dakopbouw. Aan de noordzijde (achterzijde) is een lagere aanbouw die in 1974 is vergroot. Deze aanbouw is onderkelderd. De zadeldaken van de verschillende bouwdelen liggen met de nok haaks op de zuidgevel.

De gevels zijn opgetrokken in een gemêleerde rode, handvormbaksteen in Noords verband met een schuine voeg. De plint is uitgevoerd in een gladdere baksteen. De zuid- en noordgevels (kopse gevels) hebben een uitkraging ter hoogte van de goot. Alle vensters hebben een schuin gestelde bakstenen lekdorpel en, net als de ingangen, een ontlastingsboog. De glas-in-loodramen in het schip en het dwarsschip hebben een geometrisch patroon en gebrandschilderde ornamenten.

De zuidgevel (voorgevel) van het entreeportaal is een puntgevel. Centraal in de gevel is een ondiep, getoogd portiek met de hoofdingang. Het portiek heeft schuine dagkanten met een uitkragende plint en natuurstenen blokken aan de onder- en bovenzijde; een driedubbele ontlastingsboog en siermetselwerk in de boogtrommel. De ingang zelf be-

staat uit een dubbele deur. Voor de ingang bestaat de bestrating uit rode keramische tegels. Aan weerszijden van het portiek zijn twee getoogde vensters met een stalen vierruits raam en een ontlastingsboogje.

De west- en oostgevel (linker en rechter zijgevel) van het entreeportaal zijn blind. Aan de westgevel hangt een bord met de kerknaam: 'RK. Vituskerk'.

De zuidgevel (voorgevel) van het schip is een blinde puntgevel.

De west- en oostgevel (linker en rechter zijgevel) van het schip zijn vijf traveeën breed. Elke travee heeft twee vensters met één doorlopende lekdorpel; glas-in-loodramen; ontlastingsbogen met natuurstenen aanzetblokken; en siermetselwerk in de boogtrommels.

De twee zuidgevels van het dwarsschip hebben een lage, overhoekse muurdam. Elke gevel bevat één ingang met een getoogde deur. Voor de ingang is een verhoogd stoepje met rood keramische tegels.

De west- en oostgevel (linker en rechter zijgevel) van het dwarsschip bevatten twee reeksen van resp. drie en vijf getoogde vensters met een glas-in-loodraam.

De blinde noordgevel (achtergevel) van het dwarsschip is hoog opgetrokken en gaat over in de noordgevel van de dakopbouw boven de viering. Midden tegen de gevel is een buitenloops rookkanaal.

De zuidgevel (voorgevel) van de dakopbouw boven de viering is blind.

In de west- en oostgevel (linker en rechter zijgevel) van de dakopbouw boven de viering bevinden zich drie vensters met een glas-in-loodraam; een ontlastingsboog met natuurstenen aanzetblokken; en siermetselwerk in de boogtrommel. Het glas-in-lood is donkerder en paarser van kleur dan dat in het schip en in het dwarsschip.

De westgevel (linker zijgevel) van de achteraanbouw dateert deels uit 1949 en deels uit 1974. Het oorspronkelijke, zuidelijke geveldeel bevat een ingang met een deur met ruiten. Voor de ingang is een betegeld bordes met een trap. In het noordelijke geveldeel uit 1974 is één venster met een stalen, twaalfruits raam); hoogstwaarschijnlijk een herplaatst raam uit 1949.

De oostgevel (rechter zijgevel) van de achteraanbouw dateert deels uit 1949 en deels uit 1974. Het oorspronkelijke, zuidelijke geveldeel bevat twee getoogde vensters met een glas-in-loodraam. Het geveldeel uit 1974 is blind.

De noordgevel (achtergevel) uit 1974 van de achteraanbouw is asymmetrisch ingedeeld met drie vensters met een stalen, twaalfruits raam); hoogstwaarschijnlijk herplaatste ramen uit 1949. Ter hoogte van de kelder zijn twee vensters met elk een vierruits raam.

Alle bouwdelen hebben een zadeldak met de nok haaks op de zuidgevel. De daken hebben een overstek op eenvoudige houten klossen. De dakbedekking bestaat uit rode en grijze romaanse pannen.

Boven de viering staat een kleine, houten, opengewerkte dakruiter. Hierin hangt één luidklok. Het zadeldakje is gedekt met rode en grijze romaanse pannen. Op de nok staat een met lood bekleed kruis.

De oorspronkelijke indeling is nog aanwezig. In het entreeportaal zijn een vestibule, de tot keuken en toilet verbouwde doopkapel en de devotiekapel. In het schip ligt de kerkzaal, die in verbinding staat met het verhoogde koor in de viering. In het dwarsschip bevinden zich de sacristie en het zangkoor. In de achteraanbouw zijn een ontmoetings-

ruimte en toilet. De kelder onder de achteraanbouw is opgedeeld in twee ruimtes, net als de zolder.

De interieurafwerking is nog grotendeels oorspronkelijk. In enkele, voornamelijk ondergeschikte, ruimtes is de afwerking in de loop der tijd gewijzigd. De vloeren zijn gedekt met tegels, parket of uitgevoerd in beton. De wanden zijn uitgevoerd in schoon metselwerk. Boven de doorgangen is een ontlastingsboog of een strek. Al naar gelang van de importantie van de achterliggende ruimte is deze enkel, dubbel of driedubbel uitgevoerd. De vensters zijn aan de binnenzijde identiek aan de buitenzijde: met een afzaat en een ontlastingsboog. De plafonds zijn wit gepleisterd, met uitzondering van die in de kerkzaal en het koor.

De kerkzaal heeft aan de zuidzijde een Latijns kruis in baksteenrelief. Aan de noordzijde resteren twee sokkels van heiligenbeelden van de voormalige zij-altaren. In de westwand is de eerste steen ingemetseld. De kapconstructie bestaat uit gelamineerd houten spanten; samengestelde H-vormige gordingen en een houten dakbeschot. Het bankenplan is nog herkenbaar aan de vlonders. Het oorspronkelijke kerkmeubilair, de beelden en dergelijke zijn niet meer aanwezig.

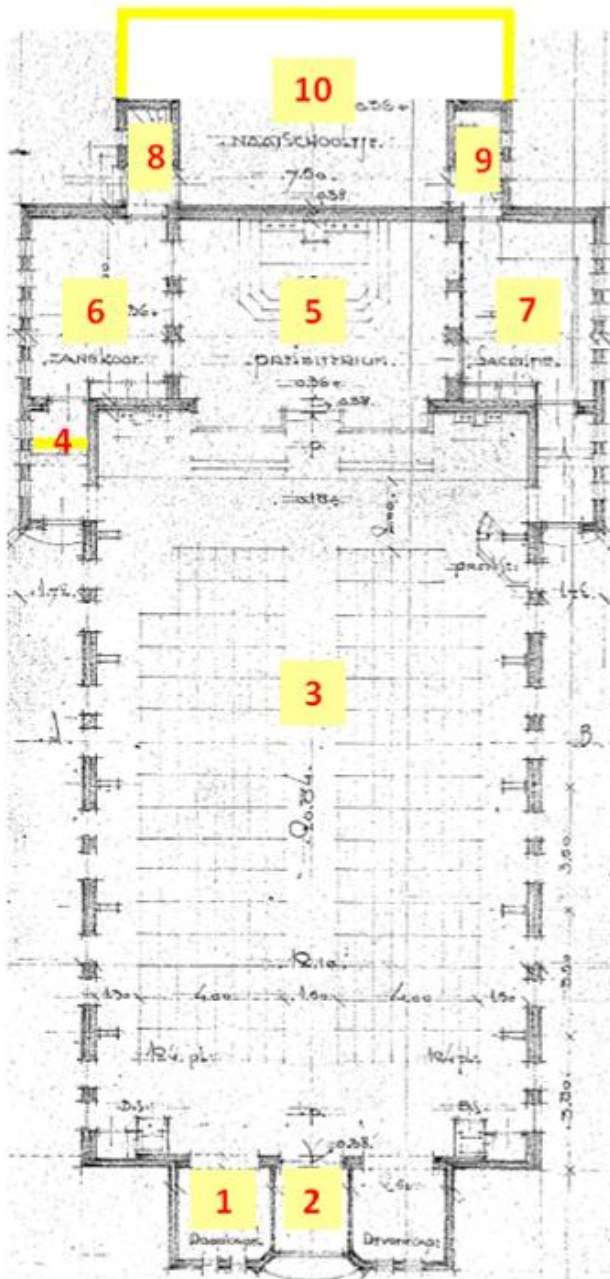
Het podium van het koor is vergroot. De oost- en westwand hebben drie hoge nissen resp. openingen met een sierhekje naar het zangkoor. De kapconstructie van de dakopbouw heeft een houten hangwerk.

Waardering

Het kerkgebouw met tuinmuur is van belang:

- Als religieus gebouw met een religieuze, emotionele en herinneringswaarde voor de rooms-katholieke geloofsgemeenschap;
- Als uitdrukking van de groei en emancipatie van de rooms-katholieke geloofsgemeenschap in Huizen in het midden van de twintigste eeuw;
- Als voorbeeld van een kerkelijk gebouw uit de wederopbouw in de shakehands architectuurstijl;
- Als belangrijk ontwerp binnen het oeuvre van de architect S.G. Barenbrug;
- Vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp;
- Vanwege de samenhang tussen het exterieur en het interieur, waarbij de inpan-dige indeling met verschillende functies afleesbaar is aan de bouwmassa en gevelindeling; en de oorspronkelijke interieurafwerking nog grotendeels aanwezig is;
- Vanwege de historische ruimtelijke en functionele samenhang van de kerk met de tuin en de tuinmuur;
- Vanwege de situering op een ruim, als tuin ingericht perceel en het bescheiden volume van de kerk, waardoor het gebouw zich voegt in de opzet van de omringende woonwijk. De kerk heeft een representatieve ligging aan een kruispunt;
- Vanwege de gaafheid en de herkenbaarheid van de oorspronkelijke massa, gevelindeling, inpan-dige structuur, constructie, vormgeving, materialen en detail-lering, ondanks latere aanpassingen. Ook de oorspronkelijke functie als kerkelijk gebouw, met een hiërarchisch en architectonisch onderscheid tussen de verschillende ruimtes, is herkenbaar. De situering in een tuin in een woonwijk is nog gaaf en herkenbaar;
- Vanwege de relatieve zeldzaamheid van de toepassing van de 'shakehandsstijl' voor een wederopbouwkerk in Huizen.

Einde redengevende beschrijving

Plattegrond op de bouwtekening uit 1949 (gemeente Huizen, bouwdoossier).

Alleen de geel aangeduide onderdelen zijn geheel of gedeeltelijk vernieuwd, waarmee deze van ondergeschikt belang zijn voor de cultuurhistorische waarden:

1. Binnenmuur, interieurafwerking, keuken en sanitair
2. Vloerafwerking en dichtgezette doorgangen
3. Marmoleum
4. Binnenmuur
5. Podium
6. Vloerbedekking en vergrote doorgang in zuidmuur
7. Vloerbedekking
8. Interieurafwerking
9. Interieurafwerking en sanitair
10. Interieurafwerking en uitbreiding uit 1974

6. Bronnen en literatuur

Literatuur

- J. Clarijs en J. van der Hoeve, Gemeente Huizen, *Inventarisatie bebouwing uit de periode 1940 – circa 1980*, ongepubliceerd rapport, Utrecht/ Hoogland 2017.
- Kerk&Co, *Cultuurhistorische omschrijving 5 kerkgebouwen Huizen*, ongepubliceerd rapport, Hillegom 2021.
- Kerk&Co, *Gebedshuizen in Huizen*, Hillegom 2022.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Stichting bouwhistorie Nederland, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Atelier Rijksbouwmeester en Rijksgebouwendienst, *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek*, Den Haag 2009.

Internetsites

- www.rkhuizen.nl
- https://reliwiki.nl/index.php/Huizen,_Hooghuizenweg_36_-_Vitus
- www.delpher.nl
- www.topotijdreis.nl
- <https://arthurthuijs.ekenrooi.net/>

Archieven

- Eigenaar, fotoalbum
- Gemeente Huizen, bouwdoossier
- Gooi & Vecht Historisch (SAGV), beeldbank

Advies monumentencommissie

d.d. 3 november 2022

Digitaal in Teams

Aanwezig:	E. Snoeck	voorzitter
	S. Kwakman	lid
	B. Ronday	toehoorder
	H. Kooistra	burgerlid
	H. Jongsma	secretaris

Adviesaanvraag

In de bijlage bij de Kerkensie van Huizen zijn 5 kerken aangeduid met een hoge Cultuurhistorische waarde. Deze kerken zijn daarbij beknopt beschreven. Daarna zijn ze uitvoerig onderzocht en beschreven door de externe adviseurs Clarijs en Van der Hoeve. De onderzoeksrapportages zijn toegestuurd aan de commissie. Graag ontvangt de gemeente Huizen advies van de monumentencommissie. Bij de bespreking zijn ook aanwezig dhr. Kooistra, dhr. Ronday en op de publieke tribune dhr. Sanders van de Vrienden van het Oude Dorp.

Advies van de monumentencommissie**Sint Vituskerk, Hooghuizenweg 36**

De commissie heeft kennis genomen van de waardering voor het kerkgebouw in het onderzoeksrapport. De commissie kent een lagere waardering toe aan de stedenbouwkundige en de architectonische waarden, immers het kerkgebouw ligt verscholen in de wijk, oorspronkelijk zou het noodgebouw onderdeel vormen van een groot stedenbouwkundig ingepast kerkenplan, maar dat plan is niet doorgegaan. Architectonisch is het een eenvoudig traditionalistisch gebouw met stalen kozijnen, de genoemde shake-hands architectuurstijl is hierop niet van toepassing.

Een cultuurhistorische waarde is dat het gebouw gaaf bewaard is gebleven, echter de zeldzaamheid daarvan is beperkt, bijvoorbeeld de Engel kent een vergelijkbare traditionalistische stijl maar is op andere punten waardevoller.

Met het oog op de verhuur is het oorspronkelijke kerkinterieur aanmerkelijk gewijzigd en daardoor cultuurhistorisch minder waardevol, zo zijn onder meer de traditionele Rooms-katholieke beelden en symbolen en ook de kerkbanken verwijderd.

Alles overwegende ziet de monumentencommissie onvoldoende waarden om tot bescherming als gemeentelijk monument over te gaan.

Advies: de commissie adviseert negatief over een eventuele monumentaanwijzing van de Sint Vituskerk.

Noot van de secretaris betreffend de ontvangen reactie van de parochie op het toegestuurde onderzoeksrapport.

Sint Vitus: de parochie heeft aangegeven de kerk te willen slopen en op deze locatie appartementen te willen bouwen. De parochie heeft aangegeven de inkomsten daarvan nodig te hebben voor de continuering van de erediensten in de Thomaskerk te Huizen.

*Bond Heemschut, Vereniging tot bescherming van cultuurmonumenten in Nederland.
Opgericht in 1911. Beschermvrouwe HKH Prinses Beatrix.*

Heemschut Noord-Holland

Aan het College van B&W en

De Raad van de Gemeente Huizen,

Postbus 5,

1270 AA Huizen

Amsterdam, 10 mei 2022

Betreft: Vituskerk

Geacht College en geachte leden van de Raad,

Erfgoedvereniging HEEMSCHUT heeft recentelijk kennisgenomen van de planontwikkeling betreffende kerkgebouw de Vituskerk. De bouw van een appartementencomplex op de plek van dit kerkgebouw zal derhalve amovering ervan betekenen. De aanvraag hiertoe door het parochiebestuur van de Vituskerk heeft u bereikt en hierover wordt door uw College met het parochiebestuur gesproken, mede vanwege de noodzakelijke wijziging van het bestemmingsplan.

HEEMSCHUT wil u er naast deze ruimtelijke ordeningskwestie op wijzen dat het gebouw van de Vituskerk specifieke elementen heeft die wij waardevol achten en behoudenswaardig vinden:

-Historisch: het gebouw is in 1949 gebouwd voor de rooms-katholieke parochie Huizen-Blaricum. Dit was bijzonder omdat Huizen in de tijd vlak na de Tweede Wereldoorlog nog een duidelijk protestantse gemeenschap was. Uw kerkvisie 'Gedebshuizen in Huizen' memoreert dit ook.

-Cultuur-historisch: het kerkgebouw getuigt architectonisch van de eerste jaren van de Wederopbouw. Traditioneel van vorm en opzet, maar met zorgvuldige toepassing van kenmerken van de Delftse School in de ruimtelijke opbouw, de situering, de detaillering en het interieur.

HEEMSCHUT, uw 'partner in erfgoed' (Gebedshuizen in Huizen, pag. 51), zou het ten eerste betreuren als het Vituskerkje wordt gesloopt. **Wij achten de door ons genoemde specifieke elementen van voldoende kwaliteit om u hierbij te verzoeken tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.** In de procedure daartoe is een onderzoek naar de monumentale waarden gebruikelijk. Deze zal ongetwijfeld een verbijzondering geven zien van de door u eerder uitgevoerde cultuurhistorische inventarisatie op hoofdlijnen waarin ook de Vituskerk naar voren kwam.

Met vriendelijke groet,

Namens Heemschut Commissie Noord-Holland,

Geanonimiseerd

H. Dirx, vicevoorzitter

Secretariaat Commissie Heemschut NH: p/a mw. Elsa.G.A. Gorter

Oudeweg 16, 1733 ND Nieuwe Niedorp NH

Telefoon ktr 0226 – 41 14 43 Geanonimiseerd

e-mail noord-holland@heemschut.nl

Bond Heemschut, Nieuwezijds Kolk 28, 1012 PV Amsterdam, telefoon 020 622 52 92, website www.heemschut.nl